

jící kontrolu i projev agrese (Menninger) u individuí a skupin, a posléze v pozorování vzorů zespolenšňování spjatých s útlumem nebo s usnadněním zevních agresivních projevů v různých skupinách. Tím by se vyjasnil vztah mezi skutečnými sebevraždami a pouhým sebevražedným chováním (pokusy, hrozby) a rozšířením výzkumů na větší počet osob bude spíše možno odpovědět na otázku, proč se za určitých společenských situací některé osoby vraždí, zatímco jiné za týchž poměrů sebevražedné chování neprojevují.

Jistě velmi přehledná a podnětná a důležitému problému sociologickému věnovaná studie Giddensova neujde pozornosti našich sociologů, neboť jev byl studován i u nás (Chalupný, Král aj.). Z našich badatelů byl autorovi znám toliko jazykově dostupný Masaryk, kterého však mlyně řadí k německým sociologům. Zjevně se zabýval také předčasně v emigraci zesnulý Ullrich, který částečně spolupracoval na znamenitém díle Halbwachsové (viz mou obsáhlou recenzi v Soc. problémech 1932, 233—239).

F. P.

Jean Maissonneuve: La psychologie sociale

Sbírka Que sais-je? Presses Universitaires de France, Paris 1965, 128 s.

Autorovi není sociální psychologie ani „intermentální“ psychologii (Tarde), ani pouhým přívěskem sociologie; jejím vlastním předmětem je interakce vlivů společenských i jednotlivých osob, vztahy jednotlivců mezi sebou i vzájemné vztahy skupin. Naproti tomu studuje sociologie formy skupin, jejich hierarchické uspořádání a soustavy hodnot. Každé společenské chování je však podmíněno jak určitými psychickými pružinami, tak i dříve vytvořenými sociálními podmínkami. Knižka má dvě části: první je věnována styku a jeho sociálním rámcům, druhá studiu interakcí a dynamiky skupin.

V první kapitole prvé části se M. zabývá pohnutkami jednání, vedoucího k stykům, ve vztahu ke společensko-kulturnímu rámci tohoto jednání. Pojednává o samovolné stránce družnosti (sociabilité) a vychází přitom z psychoanalýzy a z poznatků vývojové psychologie. V druhé kapitole, věnované fenomenologii družnosti, pojednává o způsobu, jakým se projevuje v mase (užívá k jejímu objasnění francouzského zájmena „on“), v pospolitosti (communauté: rodina, pracovní kolektiv, národ) a ve společenství (commun-ion: manželská dvojice, jiná sdružení o nejvýše 10—12 lidech) — zde navazuje M. na třídění Gurvitchova. Třetí kapitola vysvětluje společenské rámce společenských skupin, přičemž autor vychází ze sociologie, aby vyložil vznik a vývoj kulturních norem, modelů, soustav, statusů a rolí, skupin i místních prostředí.

První kapitola druhé části pojednává o studiu početně omezených skupin, vhodném z důvodů praktických i metodologických. Druhá kapitola je věnována sociometrii —

autor vychází z prací J. L. Morena. Třetí obsahuje výklad procesu interakce a soustavy rolí (tyto pojmy jsou srozumitelně objasněny) a dále je tu vyložena a rozebrána teorie K. F. Balesa, který zredukoval počet kategorií interakce na dvanáct, vysvětlujících nicméně řešení základních problémů. Konečně čtvrtá kapitola vykládá skupinovou dynamiku pomocí teorií Lewinovy a Sherifovy. Čtenáře patrně nejvíce zaujme stať o výzkumech Lewina a spol., týkajících se vlivu různých způsobů vedení (autoritativního, demokratického a liberálního) na výkon a „společenské klima“.

Spisek se nezabývá ani vývojem sociální psychologie ani jejími ostatními metodami, ani problematikou lidských vztahů v celé jejich plnosti. Je toliko stručným úvodem do některých zorných úhlů a některých základních problémů s vypuštěním teoretických a technických otázek. Autorova snaha o oddělení předmětu sociální psychologie od předmětu sociologie a psychologie je jistě chvalyhodná, avšak takový úkol se snad ani nedá uspokojivě zvládnout ve vědecko-populární, byť sebestoprověšenější příručce. Při výkladu interakcí a dynamiky skupin se autor omezuje na skupiny o malém počtu členů a na sociometrii, což je samo sebou vhodné a vysvětlitelné i tím, že na tomto úseku sám pracoval a usiluje o vlastní přínos, např. metodou „kola“ pro individuální sociogram (str. 89). Ani při těchto omezeních nebude patrně knížka, aspoň v některých svých partiích, snadnou četbou pro začátečníka, jemuž je určena.

F. P.

Alfred Sauvy: L'Opinion publique

Sbírka Que sais-je? Paris 1964, 128 str.

Poutavá knížka o veřejném mínění, jež vysvětluje především na základě francouzských, českému čtenáři nicméně dosti blízkých zkušeností. Autor soudí celkem dost skepticky o kompetenci veřejného mínění utvořit si správný názor o různých událostech a vládních opatřeních a dokládá tyto své pochyby na příkladech jako hodnocení politiky Léona Bluma nebo Paula Reynauda. Přesto zastává názor, že vláda má občany objektivně informovat o věcech veřejného zájmu, zejména nepředkládat publiku jen některá vybraná fakta, jež se jí hodí, a ostatní utajovat, a dále má ponechávat utvoření závěrů občanstvu, jemuž by neměly být vštepovány konečné soudy o předkládaných faktech. Tomuto autorovu požadavku by nevyhovoval ani francouzský, ani sovětský způsob informací: za poměrně nejdokonalejší považuje Sauvy vztahy mezi vládou a veřejným míněním ve Velké Británii, kde se blíží jeho koncepci správných vztahů.

Slabinou spisu je poměrně málo zpracovaná část o poznávání veřejného mínění a o technice jeho studia (tomu je věnována jen IV. kapitola, str. 39—47). Z toho důvodu nebude patrně čtenář vždy přesvědčen o správnosti různých autorových úsudků o obecných